Zaterdag 29 October 1938 No. 44

OVERZICHT VAN DE INLANDSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS

samengesteld door het
Kantoor voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden
(Verschijnt wekelijks)

DE VOLKSBEWEGING

Darmo Kondo, Sinar Selatan, Soeara Oemoem, Pemandangan, Soeara Kalimantan, Kebangoenan, Tjaja Timoer, Loekisan Doenia, Pewarta Deli, Radio, Persamaan.

De politie en de beweging.

T.a.v. de reeds vaker besproken houding van de politie tegenover de Indonesische beweging huldigt de *Darmo Kondo* (19 Oct.) het standpunt, dat ze zich met een streng optreden kan vereenigen, indien de noodzaak daartoe inderdaad bestaat. Is dit niet het geval, dan kan het blad er zich niet mede vereenigen, het zou niet de manier zijn om de openbare rust en orde te handhaven. In dit verband verwijst het blad naar een verslag van de onlangs te Semarang gehouden openbare vergadering van lagere arbeiders (vgl. hierachter in dit Overz.). Er was een ruime politioneele bewaking, en de politie riep tot eenige malen toe de sprekers tot de orde, waardoor het publiek den indruk kreeg, dat de politie streng optrad, terwijl het toch geen politieke vergadering ter bespreking van politieke onderwerpen was, doch een vergadering van een vakorganisatie, waarop arbeidsaangelegenheden bespreking vonden. Gelet op het verslag, meent schr. dat het niet bepaald noodzakelijk was om de gestrengheid zoo ver door te voeren. Schr. noemt de feiten en bewoordingen, die tot de interrupties van de politie aanleiding gaven; het sterkt hem in de meening, dat ze niet noodig waren, terwijl ze een meer na- dan voordeelige uitwerking hadden. Het publiek zou den indruk krijgen, dat zijn belangen eer belemmering dan behartiging vinden, zoodat het contact tusschen volk en Regeering losser zal worden. Het blad vindt het daarentegen juist, dat de politie dhr. Soemadi het verder spreken verbood, die zeide: „de P.B.R.I. is niet bang voor de politie (politiek? — Ref.), want hij, die niet aan politiek doet, staat gelijk met de dieren". Geen mensch, die werkelijk voor de orde en rust is, zal zooiets willen zeggen. Dat noodeloos streng optreden niet dienstig is voor de openbare rust en orde, is volgens schr. een feit. Waren de menschen bang voor kras optreden, dan zou er al lang geen

beweging meer bestaan, maar het tegendeel is waar, want de beweging is gestadig vooruitgegaan en zal tenslotte een vaste plaats innemen. In verband daarmede spreekt het blad de hoop uit, dat de politie haar standpunt zal herzien, in het belang van een nauwer contact tusschen het volk en de Regeering.

Persatoean Boeroeh Rendahan Indonesia.

Aan de *Sinar Selatan* ontleent de *Soeara Oemoem* van 20 Oct. een verslag van de in de „Gedong Rakjat Indonesia" te Semarang gehouden openbare vergadering van de „Persatoean Boeroeh Rendahan Indonesia", verkort „Boerrendi", een organisatie van lagere arbeiders, waarvoor ondanks haar kort bestaan, toch reeds voldoende belangstelling getoond werd. Terwijl de voorzitter der vergadering, dhr. Toenggono, nog bezig was de namen der vereenigingen, die een afgevaardigde gezonden hadden, op te noemen, kreeg hij van den P.I.D. het verzoek om de aanwezige leden van de P.N.I. aan te zeggen de zaal te verlaten. Dit verzoek werd later herhaald met de bedreiging, dat de vergadering gestopt zou worden, indien mocht blijken, dat zich nog leden van de P.N.I. in de zaal bevonden. Gelukkig — zegt schr. — wilden deze menschen, die wellicht eerst „koppig" hadden willen blijven, de zaal wel verlaten, zoodat de vergadering ongestoord voortgang kon vinden. De leider van de bijeenkomst lichtte daarop het ontstaan van de „Boerrendi" nader toe en wees daarbij op de positie van de lagere arbeiders, alsmede op het gemis van voor de arbeiders beschermende wettelijke bepalingen tegen de willekeurige houding van de werkgevers. Dit alles is aan de arbeiders zelven te wijten, omdat zij zich nog niet georganiseerd hebben. Het is bekend, dat de werkgevers er op uit zijn, weinig voor hun arbeiders uit te geven, zoodat zij voortdurend wegen trachten te vinden om dure arbeiders te ontslaan om voor hen in de plaats goedkoopere krachten te krijgen. Dit is wat men concurrentie onder de arbeiders, welke zich vooral in den malaisetijd demonstreerde, noemt. Een gevaar voor de arbeiders, omdat zij daardoor de speelbal van de werkgevers worden. Het is derhalve van groot belang, dat de arbeiders zich in een hechte organisatie vereenigen. Ten slotte vestigde spr. er de aandacht op, dat onder de Chineesche en Eurosche arbeiders reeds arbeidersorganisaties bestaan.

De volgende spreker, dhr. Rooslan, verklaarde o.m., dat een der drijfveeren voor de oprichting van „Boerrendi" geweest is de slechte positie van de lagere arbeiders, wier lot geen behartiging vond bij de reeds bestaande organisaties. Een ander motief was het manke kapitalistische stelsel. Na dit gezegde verzocht de P.I.D. om jongelieden beneden de achttien de zaal te doen verlaten. Spr. trok verder een vergelijking tusschen de omstandigheden van de arbeiders in Europa en die in Indonesia en zeide,

dat de laatsten „nggombal" (zeer armoedig, lett.: voddig) zijn. De politie verbood het verder gebruik van dat woord en verzocht spr. zich te matigen. Zijn rede vervolgende, behandelde spr. de gezondheidszorg der arbeiders in Indonesia en zeide, dat de menschen als paarden werken. Hier interrumpeerde de P.I.D. en verbood het gebruik van die uitdrukking. Daarna maakte spr. er melding van, dat de Boerrendi een eigen orgaan heeft, maar dat het toch natuurlijk nog een „voddig" (nggombal) orgaan is. De politie stopte den spreker.

Dhr. Moeh. Noch verklaarde, dat de bond zich op drieërlei gebied beweegt, t.a.v. de leden, van de Regeering en van de werkgevers. Gestreefd wordt naar de bevordering van de ontwikkeling der leden door het houden van cursussen, de bestrijding van het analfabetisme en de dobbelzucht, de oprichting van fondsen enz. Der Regeering zal worden verzocht beschermende bepalingen tegen willekeur van de werkgevers in te voeren en den kinderarbeid te verbieden. Aan de werkgevers zal worden verzocht fondsen beschikbaar te stellen voor verplegingskosten van zieken en uitkeering van onderstand aan ontslagenen, zoolang dezen geen werk kunnen vinden. Voorts zal de verbetering van de behuizing in het algemeen worden nagestreefd. Om tot goede resultaten te kunnen geraken, is het noodig dat de lagere arbeiders zich bij de „Boerrendi" aansluiten. De laatste spreker, dhr. Soemadi, besprak de verhouding van de „Boerrendi" tot de samenleving en bezag dit onderwerp uit economisch, politiek en sociaal standpunt.

De Gerindo.

De *Pemandangan* van 26 Oct. plaatst ondervolgend bericht van Antara. Het hoofdbestuur van de Gerindo heeft onlangs een bijeenkomst belegd met de verschillende commissies voor het opnieuw samenstellen van deze lichamen en het vaststellen van hun taak. Op het eerste te Batavia gehouden congres werd tot algemeen voorzitter gekozen A. K. Gani en tot algemeen vice-voorzitter Mr. Amir Sjarifoedin. In verband met de verhuizing van Mr. Amir Sjarifoedin van Soekaboemi naar Batavia werd deze op bovenbedoelde vergadering tot voorzitter van het dagelijksch bestuur gekozen. Eerste secretaris blijft Tabrani Notosoedirdjo en tweede secretaris wordt Aboebakar Mahjoedin, tevoren commissaris.

De leidersraad wordt als volgt samengesteld. Voorz.: A. K. Gani (zonder stemrecht), secr. Samjono, leden: Mr. Amir Sjarifoedin, Sanoesi Pane, Wilopo, Njonoprawoto en Angronsoedirdjo. De raad heeft tot taak het hoofdbestuur in verschillende aangelegenheden van advies dienen.

In de commissie voor de propaganda, de pers en de documentatie hebben zitting: Asmara Hadi als voorz., Wikana als secretaris en Mr. Amir Sjarifoedin, Mochtar, A. K. Gani, Samjono, Wilopo,

Anwar Mahjoedin, A. M. Sipahoetar, Adam Malik, Njonoprawoto en alle leden van het hoofdbestuur als leden.

De taak van de commissie is, voor persklare redevoeringen te zorgen, alle propaganda-acties te regelen, een officieel partijorgaan uit te geven en een archief aan te legggen.

De commissie voor de leiderscursus bestaat uit Mr. Amir Sjarifoedin voorz., Adam Malik secr. en Asmara Hadi, Wikana, Samjono, Wilopo, Sofjan en Sanoesi Pane — leden ; de commissie moet cursussen geven aan candidaat-leiders. In de commissie voor de economie en de Sarekat Tani hebben zitting : Tompunu voorz., Islan secr. en S. M. Koedoes, Tabrani Notosoedirdjo, Sanoesi Pane, Anwar Mahjoedin, Angronsoedirdjo en Ir. Kaslan Abd. Tohir leden. De commissie voor de vakvereeniging wordt gevormd door Wilopo voorz., Wikana secr. en S. M. Sitompul, Islan, Samjono en Tabrani leden. De commissie moet de vakbeweging steunen.

De commissie voor het steunen van het onderwijs, meer in het bijzonder het nationaal onderwijs, heeft Soetan Besar tot voorz., M. Djamin tot secr., Aboebakar Mahjoedin, Basoeki en Anwar Mahjoedin tot leden. In de commissie voor de verkiezingen van de raden hebben zitting : Tabrani N. als voorz., Islam als secr. en Mr. A. Sjarifoedin, Sanoesi Pane, Ismangoenwinoto, Asmara Hadi, Sofjan, S. M. Sitompoel. Het adres van al deze commissies is : Kramat 158, Bat. Centrum.

De Gerindo op Borneo.

De hoofdredacteur van de *Soeara Kalimantan* (17 October), Hamidhan, die den heer Gani van het hoofdbestuur van de Gerindo bij diens bezoeken aan verschillende plaatsen op Borneo vergezeld heeft, geeft zijn indrukken over de belangstelling van de bevolking voor de Gerindo. Te Birajang, waar reeds lang een afdeeling bestond, werden een receptie en een openbare vergadering gehouden. In Barabai werd op initiatief van het Comité voor Politieke Voorlichting een openbare vergadering belegd, die een propagandistisch karakter droeg. Te Paringan en Martapoera hield men alleen besloten vergaderingen, waar dhr. Gani doel en grondslagen van de Gerindo uiteenzette. Schr. betreurt het, dat op andere plaatsen tevoren geen comités voor politieke voorlichting opgericht waren en dat men de gunstige gelegenheid, welke het bezoek van den heer Gani bood, heeft moeten laten voorbijgaan. Het grootst was de belangstelling in Birajang, hetgeen geen verwondering behoeft te wekken ; de Gerindo heeft daar meer dan 200 leden. Ook in Barabai was de belangstelling bevredigend. De uiteenzetting van den heer Gani over de nationale beweging op politiek zoowel als op economisch en sociaal gebied acht schr. zeer belangrijk en nuttig. Zij die aan de beweging deelnemen, kregen daarmee een uitstekende „injectie". De vooruitzichten voor

de Gerindo op Borneo acht schr. zeer gunstig. Het publiek heeft na de uiteenzettingen van den heer Gani een beter inzicht in de beteekenis van de politiek gekregen en beseft, dat ieder mensch als lid van de samenleving zich niet aan de politiek kan onttrekken. Zeer duidelijk en helder acht schr. de beschouwing van den heer Gani over andere politieke partijen ; hij verklaarde o.m., dat het Indonesische volk thans „dorstig" is ; er bestaat slechts inzake de keuze van den drank eenig verschil. De kiem van de Gerindo is er reeds op Borneo. Indien men daarvoor de goede mest kan vinden, zal het zaad spoedig tot een plant opgroeien.

De Gerindo en het fascisme.

De *Kebangoenan* van 25 Oct. neemt ondervolgende resolutie van het hoofdbestuur van de Gerindo op.

Uit goed geïnformeerd geachte bron vernomen hebbende, dat tusschen Engelsche en Duitsche diplomaten de mogelijkheid besproken is om ter stilling van den koloniënhonger van Duitschland Sumatra aan laatstgenoemd land af te staan ; overwegende, dat de wereldpolitiek voor een groot deel inderdaad door de dictatoriale fascistische ideologie bepaald en geleid wordt, welke in de grenzen van verschillende landen veranderingen heeft kunnen brengen, de wereldvrede in gevaar gebracht en een actie ontketend heeft om verschillende gebieden uit hun tegenwoordig staatkundig verband los te maken ; overwegende, dat de Gerindo als een democratische partij het hare moet doen voor de bestendiging van de democratie ; overwegende, dat het democratische beginsel voor het Indonesische volk in zijn internationale betrekkingen de beteekenis van het recht van „selfdetermination" heeft; overwegende voorts, dat Indonesia gebonden is door de eenheid van ras, historie, lot en richting ;

Heeft besloten : 1. dat de Gerindo alle pogingen, om Indonesia en haar bevolking te splitsen, zal afwijzen ; 2. dat de Gerindo het geheele Indonesische volk aanraadt om deze houding aan te nemen ; 3. dat de Gerindo het Indonesische volk aanspoort om samen te werken en tegen bovenbedoelde fascistische hartstochten stelling te nemen.

H. A. M. Karim Amroellah, Thamrin en Gani.

Het Bandjarmasinsche blad *Soeara Kalimantan* van 12 Oct. constateert, dat Borneo meer en meer de belangstelling van de leiders van de Indonesische beweging trekt en dat daaraan gepaard de band tusschen de inwoners van Borneo en de Indonesische broeders van andere eilanden nauwer wordt. Men krijgt op Borneo een beter inzicht in de verschillende volksvereenigingen, hetzij Islamietische dan wel nationalistische, die streven naar een betere positie van land en volk. Het blad memoreert in dit verband het

bezoek van H.A.M. Karim Amroellah, een bekend leider van de godsdienstige beweging, aan wien de verdienste toegeschreven wordt, dat hij een geest van wederzijdsch begrijpen en waardeeren tusschen de leiders van de godsdienstige en de nationale beweging heeft weten te scheppen. Na H.A.M. Karim Amroellah bracht een groot voorman van de nationale beweging, dhr. Thamrin, Borneo een bezoek. Hij heeft de beteekenis en het karakter van de nationale beweging in het algemeen en van de Parindra in het bijzonder uiteengezet, verschillende misverstanden uit den weg geruimd en de intellectueele zonen van Borneo nader tot deze vereeniging gebracht. En binnenkort, zegt het blad, ontvangt men in Borneo bezoek van een bekenden leider van de linkervleugel van de nationale beweging, Drs. Gani van de Gerindo. Men heeft den heer Thamrin zijn coöperation-politiek hooren uitleggen, straks zal dhr. Gani de beteekenis van zijn „Modern Coöperation" trachten duidelijk te maken. Het effect van zijn bezoek zal zeker niet gering zijn. De beteekenis van Borneo zoowel voor de Regeering als voor de Indonesische nationale beweging neemt toe. In dit verband is het juist, wat een leider opgemerkt heeft, dat n.l. voor de beweging Java het land is van het verleden, Sumatra van het heden en Borneo van de toekomst.

H. A. Salim en de Volksraad.

In het hoofdartikel van de *Tjaja Timoer* van 20 Oct. geeft de heer H. A. Salim een verklaring van de redenen waarom hij, met goedvinden zijner partijgenooten van de Pergerakan Penjadar, een candidatuur voor den Volksraad aanvaard heeft. Hij vindt het gewenscht, het publiek eenige opheldering te geven t.a.v. alle zaken welke aanleiding zouden kunnen geven tot twijfel aangaande zijn opvattingen, houding en richting met betrekking tot den Volksraad en den arbeid in dien raad. Allereerst wil schr. het hebben over de hem toegedichte onstandvastigheid van houding en richting. Voor een goed begrip hiervan is het noodig, zegt schr., dat men verschil weet te maken tusschen „keras kepala" (stijfhoofdig) en „sabar" (geduldig afwachtend) in de beteekenis van „tabah" of „tegoeh hati" (standvastig), en tusschen „nekat" (eigenzinnig of blindelings doordrijvend) en „tawakkal" (berustend, in vol vertrouwen op God). Zoo lang wij leven, hopen wij op de verkrijging van meer kennis en van juistere en volkomener begrippen en opvattingen, als de vrucht van hetgeen knappe menschen en de opgedane ervaringen ons geleerd hebben, en dank zij de met de jaren groeiende ontwikkeling naar lichaam en geest, mits wij steeds ons verstand gebruiken en onze slechte hartstochten ondergeschikt kunnen maken aan onze goede voornemens om de aanwijzing Gods op den weg der waarheid te volgen, Gods hulp zoekende. De verkrijging van die waarheid en die hulpe Gods vindt schr. waardevoller

dan zelfvoldaanheid of eer en een goeden naam, zij het van de Regeering, van de massa of van het publiek verkregen. Vasthoudend aan dezen stelregel, kan men zich vrijwaren voor „keras kepala". Wij zijn — zegt schr. — niet bang of huiverig om van houding of richting te veranderen, als ons het verkeerde van onze vroegere houding en richting ten volle gebleken is, of als ons duidelijk geworden is, dat de veranderingen in de maatschappelijke verhoudingen die verandering van houding en richting eischen.

Vooral in de politiek behoort een leider zeer voorzichtig te zijn in zijn houding en richting. Zijn verdienste in het goede en zijn zonde in het verkeerde worden grooter naar gelang van het aantal zijner volgelingen. Hij moet zich daarom wel wachten voor „keras kepala" en „nekat", waarvan geen heil kan komen. Men heeft de politiek wel eens vergeleken met het schaakspel, waarbij de speler bij elken zet steeds rekening moet houden met den zet van zijn tegenpartij. Schr. wil niet ontkennen dat hij jaren lang de non-coöperatie gepropageerd en verdedigd heeft. Het slot was dat in bijna alle groepen der volksbeweging de non-coöperatie aangehangen werd, zij het niet door alle in practijk gebracht. Er ontstond zelfs een „niet-non-richting"; er waren er die vertegenwoordigers in de raden hadden, doch hen niet als zoodanig erkenden. Schr. liet later de non-coöperatie-houding los. Evenals vroeger in 1923 de non-coöperatie-houding hem uit den Volksraad dwong te gaan en de gratie der Regeering deed verliezen, zoo heeft zijn verlaten van het non-coöperation-standpunt in 1936 geleid tot zijn verwijdering uit de partijleiding, waarin hij 17 jaar gezeten had, en ten slotte uit de partij zelve, waarvan hij 21 jaar lid geweest was. Maar de juistheid van zijn handeling werd bewezen doordat nog binnen een jaar bijna alle groepen der volksbeweging, in de eerste plaats de nationale volkspartijen, de non-coöperatie openlijk vaarwel zeiden. Nog maar enkele houden daaraan vast. Maar de stem van die weinigen geldt niet. Binnen eenige maanden ontstond de Pergerakan Penjadar, die zich spoedig een erkende plaats veroverde in de maatschappij en voor het volk.

Hierop geeft schr. een verklaring van den naam „Komedi Omong" (Praatkomedie), indertijd door hem aan den Volksraad gegeven. In het hierop volgende uitvoerige betoog zegt schr., dat in de drie jaren van zijn lidmaatschap zijn redevoeringen in en buiten dien raad steeds ten zeerste geprezen werden, zoo dat hij er soms om blozen moest als een meisje dat in het openbaar geprezen wordt, doch dat ondanks al dien lof de zaken die hij behandelde op verre na niet de aandacht en den steun kregen, welke in evenredigheid zouden zijn met de grootte van dien lof. Schr. voelde zich daarom als een komediant, die op het tooneel in allerlei toonaarden spreken kon, onder de bescherming van zijn „immuniteit" en dank zij het aantrekkelijke van zijn spel, terwijl het

gesprokene echter beschouwd werd als een verhaaltje, zooals men in de komedie hoort. Dit deed hem den Volksraad betitelen met „Komedi Omong". Waarom hij nu weer in den Volksraad komen wil? Als hij er in komt, zal schr. niet meer de „anak komedi", de tooneelspeler, willen zijn; en als er een van zijn collega's zich in de rol van „anak komedi" verlustigen wil, zal schr. er als toeschouwer bij zitten en trachten hem te leiden naar een meer waardevolle functie en arbeid.

Na 20 jaar den arbeid van den Volksraad te hebben gadegeslagen is schr. tot de overtuiging gekomen, dat in dien raad niet de beslissing genomen zal kunnen worden over een „Indonesia Merdika", „nu" of „later", en dat deze niet de plaats is waar de strijd gevoerd kan worden tegen „imperialisme" of „kapitalisme", waar de 30 Indonesische leden, verschillend van beginsel en richting, zitten naast even zooveel leden van vreemd ras. De politieke, economische en sociale strijd moet buiten den Volksraad gevoerd worden, in de samenleving zelve. Op dat terrein van strijd zal schr. steeds een voor de massa duidelijk zichtbare positie innemen.

Als schr. in den Volksraad komt, wil hij dien raad naar behooren beschouwen en gebruiken, d.i. als een raadscollege, een plaats van arbeid ten dienste van de behoeften en belangen en den vooruitgang van land en volk. Bij de beraadslagingen over elk onderwerp wil schr. de waarheid naar voren brengen en de verkeerdheden aanwijzen volgens zijn ware overtuiging. Hij zal geen twist zoeken met welke partij ook, het zij om redenen van ras of godsdienst dan wel om de maatschappelijke standing. Doch hij zal bij elke bespreking aan de zijde staan van het recht en de rechtvaardigheid alleen, met het doel een zoo groot mogelijk heil en geluk te verkrijgen voor zoo veel mogelijk van Gods schepselen. In het kort, zegt schr.: ik wil niet de „volgeling van de regeering" in alles zijn, om Hare gunst te verwerven, maar ik wil ook niet de „oppositie" zijn in alles, alleen om maar strijd te zoeken.

Als hij daarmee niet het voor land en volk gewenschte doel bereiken kan, hoopt schr. in staat te kunnen zijn om het in den Volksraad verhandelde naar buiten voor het volk te brengen, met hulp van de pers en de organisaties.

Dood van Alimin.

Het Medansche geïllustreerde weekblad *Loekisan Doenia* van 20 Oct. bevat een brief uit Alexandrië van Teungkoe di Lamnjong, gedateerd 28 Sept. 1938, meldende het sneuvelen van den bekenden ex-P.K.I.-voorman Alimin bij een treffen tusschen Arabieren en Engelschen in Palestina. Ter inleiding wordt bij het portret gememoreerd, hoe de overledene eertijds een goeden naam in de wereld der Indonesische beweging had; hij werd een slachtoffer van

de Afdeeling B der Sarekat Islam, was voorman van den P.P.P.B. (Inh. Pandhuisbond) en ging later tot het communisme over : ten slotte was hij genoodzaakt naar het buitenland uit te wijken, tezamen met zijn partijgenooten Tan Malaka, Semaoen en Moeso. Het lot heeft gewild, zegt de inleiding, dat Alimin als offer viel aan de zijde van de Arabieren tegen de Joden en Engelschen in Palestina. Met zijn verscheiden is een der trouwste helpers van Tan Malaka, den „Patjar Merah Indonesia" (Indon. Roode Pimpernel), heengegaan. Zijn naam zal voor eeuwig opgeteekend blijven in de annalen der Indonesische nationale beweging als die van een strijder voor de vrijheid van zijn geboortegrond.

Schr. verhaalt, van wien hij het bericht van Alimin's dood vernam. In September 1938 bevond hij zich in Al Qantara, een scherpe contrôlepost voor paspoorten op de grens van Egypte en Palestina, in afwachting van de komst van een zeer goeden vriend, den Amerikaanschen Islamiet Abdoel Kadir Mac Donald, M. A., dien hij reeds sinds 1935 kende, toen deze Amerikaan te Mekka vertoefde als correspondent van een groot blad in Chicago. Hij werd niet graag hadji genoemd, ofschoon hij reeds eenige malen de bedevaart volbracht had. Tijdens de inbezitname van Manchukwo door de Japanners was hij oorlogscorrespondent te Mukden en in 1934 vertoefde hij 6 maanden te Soerabaja ; in 1935 bezocht hij de Hedjaz en volbracht de bedevaart. Het was in dien tijd dat schr. met hem in kennis kwam ; Mr. Mac Donald nam les in het Indonesisch, waardoor hij van 1935 af in staat was geregeld de uit Indonesië ontvangen kranten te lezen ; in het bijzonder trokken de artikelen van Adinegoro en van Tabrani zijn aandacht ; hij prees hen om hun vaardigheid met de pen. Einde 1935 moest hij in opdracht van zijn blad naar Palestina in verband met de Joodsch-Engelsche en Arabische kwestie. 8 Sept. moest hij in het Sudetengebied zijn.

Schr. ontmoette hem des nachts aan den anderen kant van de grenspost Qantara, hij droeg zijn linkerarm in een verband ; dien nacht verbleef Mr. Mac Donald in het Canada-hotel te Cairo. Den volgenden dag werd schr. vriendelijk in zijn hotelkamer ontvangen en in het gesprek deelde Mr. Mac Donald mede, dat hij niet alleen oorlogscorrespondent was, doch ook soldaat in de gelederen der Arabieren, om te strijden tegen het in Palestina heerschende onrecht. Hij verklaarde dat niet alleen hij, doch ook vele andere Amerikanen, Britsch-Indiërs, Indonesiërs, lieden uit Iraq en Syrië, hun leven hebben willen offeren in het Heilige Land, naar schatting meer dan 150 personen, niet-Arabieren van Christelijk geloof ; er waren natuurlijk nog meer Islamietische niet-Arabieren. Begin Augustus l.l. bevond hij, dat er meer dan 10.000 niet-Palestijners zich in de registers der Arabische partij hadden laten inschrijven, bereid om hun leven te geven wanneer dit vereischt werd.

Op een avond raakte schr. met zijn troep, waaronder zich een Arabische Christelijke priester en drie Indonesiërs bevonden, in gevecht met een Engelsche machinegeweer-afdeeling. De drie Indonesiërs, zeide spr., hadden zich in den strijd gemengd niet uit Islamietisch godsdienstig fanatisme, doch gedreven door hun menschelijk gevoel. Onder groote aandoening deelde hij verder mede, dat van die drie kameraden één, Alimin, sneuvelde, de tweede, Soetan Ibrahim (Tan Malaka — vult de red. aan) aan den rechterschouder gewond raakte, terwijl de derde, de Ambonees Willem Sapoeliti, zenuwziek werd. De Arabische priester werd gedood en zijn lijk moest achtergelaten worden door het opdringen der Engelschen. Spr. voegde er aan toe, dat hij met de drie Indonesiërs zijn vrijen tijd placht te dooden met debatten, hetgeen goed ging omdat zij de Engelsche taal goed meester waren. Zijn opinie over hen was, dat zij oprecht waren in hun nationalisme en voortdurend in contact bleven met hun land. Daar zij echter niet onder hun eigen landgenooten konden werken en zich met de handelingen der Engelschen niet vereenigen konden, namen zij deel aan den strijd tegen den overheerscher in Palestina. Hij verklaarde dat de Arabieren goed voorzien zijn van wapenen en levensmiddelen en den Joden en Engelschen nog een jaar het hoofd kunnen bieden.

Het lijk van Alimin werd naar de vesting der Arabieren vervoerd en daar met alle Palestijnsche eerbewijzen begraven; er werd gedikird en er werden Palestijnsche liederen gezongen; ondanks zijn verwonding was de heer Soetan Ibrahim ook aanwezig, en toen het Palestijnsche nationale lied uitgezongen was, verzocht hij den aanwezigen om een minuut stilte. Vervolgens zong spr. op zijn verzoek met hem het Indonesia Raja. Ten slotte sprak Soetan Ibrahim met tranen in de oogen de fatehah uit.

Naar schr. verder vernam, was de heer Soetan Ibrahim al een maand in het hospitaal en bijna genezen, toen Mr. Mac Donald de plaats verliet. De zenuwzieke heer Sapoeliti werd ondergebracht in een hospitaal in een dorp in Transjordanië, onder de hoede van de Arabierenpartij.

Op de vraag van den schr., of de Amerikaan een en ander op schrift wilde stellen en naar de Indonesische pers zenden, zeide hij, indien hij niet in Sudetenland vallen zou, een verslag in het Indonesisch naar Indonesië te zullen zenden, één exemplaar naar Sumatra en twee naar Java.

Tijdens het schrijven van dezen brief was de heer Mac Donald reeds per Italiaanschen stoomer naar Rome vertrokken, op weg naar Praag.

Schr. memoreert, hoe kort achter elkaar de overlijdensberichten van Dr. Soetomo, van Soepratman (componist van Indonesia Raja) en nu van Alimin gekomen zijn, en hoe telkens het Indonesia

Raja weerklonken heeft. „Al wat leeft, zal sterven ; stof zal tot stof wederkeeren, maar de ware mensch, de groote van ziel, komt van God en keert tot God terug, heeft een eeuwig leven" — aldus schr., die dan zegt dat Alimin, vroeger door de Regeering in de N.I. samenleving als gevaarlijk beschouwd, thans heengegaan is, zoodat zijn ziel niet gevaarlijk meer is. Vroeger werd — en wellicht is het nog zoo — degeen die den naam Alimin durfde uitspreken, als gevaarlijk en met wantrouwen beschouwd, maar van nu af aan behoeft men dien naam niet meer te vreezen. Schr. verklaart, dat de heer Alimin, die van alle mogelijke dingen beschuldigd is, voor de volle 100% Indonesisch nationalist was, volgens een rechterlijke uitspraak in Teheran (waar hij indertijd terechtstond, beschuldigd van communistische propaganda — Ref.). Hij en Tan Malaka werden door het volk, de juristen en de regeering in Perzië geëerd als Indonesische nationale helden, terwijl men in dat land sterk anti-communistisch is. En hierbij komt nu de verklaring van een Amerikaan, die in geen relatie tot ons staat — zegt schr. —, dat Alimin een oprecht nationalist was. Schr. verwacht daarom van de Indonesische nationalisten in het bijzonder en van het Indonesische volk in het algemeen, dat zij rouw zullen dragen over den dood van den Indonesischen pahlawan en hem in eere gedenken zullen onder de tonen van het Indonesia Raja-lied.

Ten besluite hoopt schr. van de lezers, dat zij geduldig zullen willen wachten op het aangekondigde uitvoeriger verslag van Abdoel Kadir Mac Donald ; hij hoopt slechts dat deze, die zich bij de Tsjechen gevoegd heeft, niet in den strijd tegen de Duitschers vallen zal.

Deze brief, doch zonder de inleiding, is ook opgenomen in de *Pewarta Deli* van 19 October.

De term Indonesiër.

De *Radio* van 17 Oct. wijst er op, dat de *Pewarta Deli* met haar beschouwing over het Indo-vraagstuk, waarbij gesuggereerd werd, dat de Indo's zich in de bevolkingsgroep zonden oplossen, het probleem van de minderheden in dit land aan de orde gebracht heeft, welk vraagstuk in Tsechoslowakije onlangs bijna een oorlog ontketend en een gevaar geschapen heeft, dat thans nog niet geheel bezworen is. Het woord Indonesiër zal een andere beteekenis kunnen krijgen. Het zal niet meer uitsluitend de autochthone bevolking, doch ook de blijvers in dit land omvatten. De dominiongedachte alsmede de verandering van ideeën in de volksbeweging zelf dragen niet weinig bij tot de verruiming van de oorspronkelijke beteekenis van het woord. Langzamerhand zullen verschillen van afkomst, van godsdienst en dergel. op den achtergrond geraken en bij de bepaling, wie tot het Indonesische volk behoort, zal de alles-

beheerschende vraag zijn, of de betrokkene hier belangen heeft en zich hier voorgoed zal vestigen, zoodat dit land zijn eenige vaderland wordt. Aldus kunnen Indo-Europeanen, Indo-Chineezen, Indo-Arabieren enz. zich Indonesiërs noemen, mits zij zich slechts naast de grootste groep, d.i. de autochthone bevolking, scharen. Indien deze idee algemeen aanvaard wordt en de Indo's zich daarmee vereenigen, zullen zich spoedig in de samenleving hier veranderingen voltrekken. De krachten die samenwerken voor het gemeenschappelijk belang zullen toenemen, de verhouding tusschen de afzonderlijke groepen zal niet meer door den concurrentiegeest beïnvloed worden. Het blad vertrouwt, dat Insulinde, de Persatoean Tionghoa Indonesia en de Persatoean Arab Indonesia zich met deze idee zullen vereenigen en in deze richting zullen willen werken. Dan zal het ingewikkelde minderhedenprobleem verdwijnen en daarvoor in de plaats zullen verschillende problemen ontstaan, waarover Regeeringspersonen hier zich het hoofd zullen breken. Elke groep zal zeker overeenkomstig haar aard leven, doch zij moeten elkaar waardeeren. Doch voor allen moet het besef van gemeenschappelijke belangen, een gemeenschappelijk lot, één land en één taal te hebben en tot één volk te behooren, op den voorgrond staan.

De *Persamaan* van 18 Oct., het bovenstaande besprekend, waarschuwt om deze zaak niet met de kwestie van het nationalisme te verwarren. Onder Indonesiërs verstaat men volgens het blad stellig de autochthone bevolking. De assimilatie-idee, waarvoor de *Radio* pleit, veronderstelt niet enkel overeenstemming in het streven naar de vervulling van behoeften, doch ook dat de geassimileerde groepen in alle opzichen gelijke rechten zullen hebben. In den tegenwoordigen staatkundigen toestand levert deze idee geen gevaren op. Doch wanneer mettertijd de idealen van de Indonesiërs betreffende de zelfstandigheid verwezenlijking vinden, komen de tegenstellingen naar voren. De betrokken Indo-groepen moeten stellig in alles dezelfde rechten als de autochthone bevolking hebben. Uit het standpunt van de opvoeding van het Indonesische volk bezien verdient de idee evenmin aanbeveling. Al deze Indo-groepen mogen buiten elke organisatie van de Indonesiërs werken. Zij kunnen dezen „van buiten" helpen, waarmee zij tevens zich zelven in den strijd om het bestaan helpen, doch de Indonesiërs mogen in hun streven en strijd naar verwezenlijking van hun idealen niet op hen steunen.

DIVERSEN

Pemandangan, Pewarta Deli, Sinar Deli.

De bestuursacademie.

De bestuursacademie bevredigt den heer Tabrani van de *Pemandangan* (25 Oct.) niet. Hij zegt zelfs verbaasd te zijn, dat men een onderwijsinstelling heeft durven oprichten op een dergelijke zwakke en verkeerde basis. Schr. haalt uit de rede van den president-curator van de Bataviasche hoogescholen het volgende aan: „Door de snelle ontwikkeling van de bestuursmethoden en de sterke uitdijing van de bestuurszorg als gevolg van de door de ontvoogding van het Inlandsch bestuur voorafgegane bestuurshervorming met als sluitstuk de z.g. taakverdeeling, konden echter zoowel de Bestuursschool als de Mosvia slechts tijdelijk en in beperkte mate in bestaande en komende leemten voorzien." Schr. noodigt naar aanleiding hiervan een ieder uit, den toestand in de B.B.-wereld vóór en na 1918 te bestudeeren. Voor de ontvoogding waren er adspirant-controleurs, controleurs, assistent-residenten en residenten. Met de ontvoogding zou men minstens de betrekking van controleur opheffen. De ontvoogding behoort immers te leiden tot een terugtrekken van de Nederlandsche krachten uit den bestuursdienst.

Aanvankelijk geloofde men, dat de ontvoogding in al haar consequenties doorgevoerd zou worden. Doch thans nog, dus 20 jaar na het begin van invoering van de ontvoogding, heeft men nagenoeg precies denzelfden toestand als in 1918. Indien schr.'s ooren en oogen hem niet bedriegen, overheerscht zelfs in officieële kringen de conservatieve strooming der ontvoogdingsgedachte. Onlangs nog werden daarom uit Nederland niet weinig voor den bestuursdienst bestemde krachten gezonden. De ontvoogding bestaat dus slechts op papier.

Tot de bestuursacademie terugkeerend, wijst schr. er op, dat de studenten minstens 9 jaren dienst achter den rug hebben, ongeveer tusschen 32 en 35 oud zijn en een niet klein gezin hebben. Wanneer zij de academie verlaten, zijn zij reeds bij de 40. Zij worden zeker niet dadelijk patih, noch minder regent en zelfs niet wedana, zoolang er nog geen vacature is. Deze afleveringen van de Bestuursacademie met reeds 9 jaren dienst en minstens 37 jaar oud zullen als ass.-wedana's „Kandjeng Toean" moeten zeggen tegen veel jongere controleurs, die bovendien in ervaring en bekwaamheid hun minderen zijn. En indien men weet, dat een controleur dikwijls de functie van assistent-resident moet waarnemen, is het duidelijk, dat de bestuursdienst voor de abituriënten van de academie een hel op aarde wordt. Gelet op dit alles weet schr. niet, of hij de tot de Bestuursacademie toegelatenen gelukwenschen dan wel condoleeren moet.

Particulieren en publiekrechtelijke lichamen.

Bij de bespreking van de samenstelling van den groepsgemeenschapsraad van Palembang deed volgens de *Pewarta Deli* van 21 Oct. dhr. Soeoed het voorstel om aan Indonesische particulieren een even groot aantal zetels toe te kennen als aan de negerihoofden. De voorzitter wees dit voorstel af. Het blad wijst er op, dat ook bij de behandeling van het vraagstuk der groepsgemeenschappen in den Volksraad soortgelijke protesten tegen de samenstelling van die raden volgens het Regeeringsontwerp zoowel van den kant van de nationale fractie als van Europeesche zijde gerezen zijn. De Regeering heeft echter Haar zin gekregen, zooals o.m. uit de samenstelling van den Minangkabauraad moge blijken, waarvan meer dan 75% der leden aan het B.B. „ondergeschikt" is. Het blad haalt in dit verband een passage uit de rede van den heer Blaauw in den Volksraad aan, waarin dit lid zijn bezwaren tegen het sterk overwegend B.B.-element in de verschillende raden uiteenzette. Dergelijke bezwaren zijn dus door de „laagste tot de hoogte" instanties naar voren gebracht en dit niet, omdat men over het B.B. teleurgesteld is dan wel iets tegen bestuursambtenaren heeft. Integendeel, men erkent de hoogheid en de noodzakelijkheid van bestuursambtenaren voor den bestuursdienst, doch daarnaast is men van oordeel, dat de bedoeling is dat de groepsgemeenschapsraden een democratische en niet een bureaucratische basis hebben. Indien de Tapanoeliraad en de Palembangraad op dezelfde wijze als de Minangkabauraad samengesteld worden en voor eerstgenoemde raden dezelfde verkiezingswijze geldt als voor laatstgenoemden, voorziet het blad, dat het in de komende zitting van den Volksraad critieken en amendementen zal regenen.

Atjeh en de Volksraad.

De *Pewarta Deli* van 17 Oct. wijst er op, dat verschillende belangrijke groepen en partijen candidaten voor den Volksraad voorgebracht hebben. De kans dat zij gekozen zullen worden acht het blad echter gering. Het zou daarom goed zijn, dat de Regeering de toegestoken hand aanneemt en een of meer van de aanbevolen candidaten benoemt. Vertrouwd wordt, dat hiertegen geen bezwaren bestaan en dat b.v. de Gerindo en de Penjadar ieder een zetel in den Volksraad toegewezen zal krijgen. Het blad deelt in dit verband mede, uit Atjeh een brief ontvangen te hebben met de volgende suggestie. De steller van den brief merkt op, dat er over de verkiezingen reeds druk gesproken wordt, doch dat tot dusver de kwestie van de benoemingen nog niet de aandacht schijnt te hebben. Aangezien er in Atjeh geen publiekrechtelijk lichaam is, zullen daar ook geen verkiezingen gehouden worden. Atjeh vormt met Tapanoeli één kieskring. Zoolang de Volksraad bestaat, is nog nooit

een Atjeher gekozen. Men heeft in Atjeh wel eens getracht langs anderen weg een zetel te veroveren, nl. door een verzoek tot de Regeering om een voorgebrachten candidaat te benoemen. De intellectueelen in Atjeh schijnen zich in tegenstelling tot die in andere streken nooit druk te maken over aangelegenheden van algemeen belang. De onderwerpen zijn er wel, zooals een eventueele omvorming van het Stadsfonds Koetaradja in een gemeenteraad. Schr. brengt voor Atjeh de volgende candidaten naar voren: 1. Mr. Teukoe Hasan Pineueng, ambtenaar toegevoegd aan den Gouverneur van Sumatra te Medan; 2. Mr. Teukoe Moehamad Hanafiah te Koetardaja; 3. Mr. S. Amin te Koetardja; 4. Teukoe Tjhi' Moehamad Daoed Sjah Idi; 5. Teukoe Moehamad Hasan Gloempangpajong; 6. Teukoe Tjhi' Moehamad Tajib en 7. Teukoe Tjoet Hasan Meuraxa, particulier.

De *Pewarta Deli* zegt, zich met dit voorstel te kunnen vereenigen. Mr. Teukoe Hasan toont steeds groote belangstelling voor Atjehsche aangelegenheden, is een zoon van Atjeh, goed op de hoogte van den Islam en last but not least een academicus, die dus over een voldoende basis beschikt om aan de behandeling van de ingewikkelde vraagstukken in den Volksraad deel te nemen. Dat hij bovenaan op de lijst geplaatst is, komt enkel hierdoor, dat men hem het meest geschikt acht. De *Pewarta Deli* vindt overigens de drie academici gelijkelijk op de hoogte van de specifieke belangen van Atjeh en de Atjehers. Mr. S. Amin is weliswaar een Tapanoeliër van oorsprong, doch hij is in Atjeh grootgebracht en heeft van kinds af omgang gehad met Atjehsche vrienden en kennissen. Het blad acht het tijd, dat de Regeering van Haar benoemingsrecht gebruik maakt en een keuze doet uit die nieuwe jonge krachten, die over een behoorlijke ontwikkeling en kennis beschikken en niet alleen „naar boven doch ook naar beneden" kunnen kijken. In Atjeh wachten nog verschillende problemen op een oplossing.

Het koloniale probleem.

Ook het Medansche geïllustreerde weekblad *Doenia Kita* (12 Oct.) bevat een beschouwing over „de aanstaande verdeeling van de koloniale koek" van zijn dir.-hfdred. Hassan Noel 'Arifin (ex-hoofdred. van de *Sinar Deli*). Deze zegt, het ook na de van Duitsche zijde gegeven verzekering dat Maj. Attlee's uitlating t.o.v. Sumatra op laster berust, als zeker aan te nemen dat Duitschland koloniën wenscht en (her)verdeeling der koloniën verlangt. Deze veronderstelling kan geen laster zijn. De voor deze verdeeling te beleggen conferentie beteekent dat gesproken zal worden over het afstaan van een door een ander land overheerscht land aan weer een ander land. Hierdoor wordt een einde gemaakt aan het beginsel dat een overheerscht land niet het recht heeft tot zelf-

beschikking ; de conferentie zal het beeld opleveren van het recht, bukkend voor de macht. De overheerschte volken, die al over een intellectueelengroep beschikken, zooals b.v. het Indonesische, beginnen te voelen, dat zij alles in het werk moeten stellen om het zelfbeschikkingsrecht te verkrijgen.

Ondanks de Duitsche tegenspraak blijft deze kwestie van een voor de Indonesiërs niet te negeeren belang. De a.s. herverdeelingsconferentie is een aansporing om zoo spoedig mogelijk te komen tot een conferentie van vertegenwoordigers van Indonesia met die van Nederland, in den geest van de petitie-Soetardjo, teneinde te doen blijken dat Indonesia geen koloniaal gebied meer is. Hoe meer dit blijkt in de verhouding Nederland—Indonesia, hoe steviger de band tusschen deze twee gewesten zal zijn en hoe heilzamer. Hoe meer aan de Indonesiërs het recht tot zelfbeschikking en tot zelfbestuur gegeven wordt, hoe veiliger en voorspoediger — gezien den gang der internationale politiek in deze tijden — de band tusschen het Nederland in het Oosten en het Nederland in het Westen worden zal. Dit is naar schr. meent een reëel feit, dat in de hoogere politieke kringen, in de Indonesische zoowel als in de Nederlandsche, zeer ernstige aandacht verdient. Er dient snel een stap genomen te worden. Men moet anderen vóór zijn. (Zie ook hiervóór, onder Gerindo — Ref.).

Wie uit het feit, dat in de laatste telegrammen over Duitschland's koloniale eischen Sumatra en andere eilanden van den Indischen archipel niet genoemd werden, de conclusie trekt, dat dit eilandenrijk niet meer in gevaar verkeert, geeft naar de *Pemandangan* van 26 Oct. meent, blijk van een bekrompen inzicht. Hij vergeet, dat de kwestie van de herverdeeling der koloniën onvermijdelijk aan de orde zal komen. Men moet, of men wil of niet en of men het aangenaam vindt of niet, erkennen, dat Nederland over uitgebreide en rijke koloniën beschikt. Dit is en blijft een in het oog loopend feit, waarover grootere mogendheden, die geen met hun waardigheid overeenkomende koloniën bezitten, het steeds zullen hebben. Men late zich in Nederland en Indië daarom niet in slaap sussen door hen, die in een dronken hoera-stemming verkeeren over het bericht, dat Duitschland Sumatra niet wenscht. Niet alleen Duitschland lijdt immers aan kolonie-honger. Bovendien is het niet zeker dat Duitschland met het terugkrijgen van zijn vroegere koloniën verzadigd zal zijn.

Schr. vestigt in dit verband de aandacht op de door den heer Soetardjo onlangs tot de Regeering gestelde vraag en pleit nogmaals voor het toekennen van den status van zelfstandigheid aan Indonesia.

Batavia, 29 October 1938.